

לימוד והנצחה לעילוי נשמות שלמה וישי קרויזר ז"ל
אחים יקרים ואהובים אשר עלו יחדיו בסערה לגנזי מרומים
מתוך אתר שי לשי"י : shayleshay.co.il

פרשת פֶּהָר – איסור לקיחת ריבית

התורה אוסרת בפרשתנו לקיחת תמורה על הלוואה, ככתוב: "נְכִי יִמֹךְ אֶחָיִךְ... אֵל תִּקַּח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית" (כה לה-לו). איסור זה נקרא בלשון חכמים ובלשונונו "ריבית", אבל בתורה לא מופיעה מילה זו. במקום זאת קוראת התורה לאיסור ריבית בשני שמות נרדפים: גם "נֶשֶׁךְ" וגם "תַּרְבִּית". רבותינו לומדים מהשימוש בשני שמות אלה, שהתורה רצתה להגדיל את חומרת האיסור, ולכן המלווה בריבית חייב בשני לאווין (בבא מציעא ס:).

לפי פירושו של הרב שמשון בן רפאל הירש, כל אחד מהשמות האלה מתאר את הריבית מזווית אחרת: המילה נֶשֶׁךְ מתארת את הריבית מצידו של הלווה, שהריבית נושכת אותו ומחסירה את ממונו; והמילה תַּרְבִּית מתארת את רווחיו של המלווה שהם מתרבים.

רש"י (בפירושו לשמות כב כד) פירש שהריבית נקראת נֶשֶׁךְ בגלל הדמיון לנשיכת הנחש. בתחילתה נשיכת הנחש היא נקודתית וקטנה, אבל בהמשך מתפשט הארס בכל הגוף; כך הלווה הלוקח סכום כסף בריבית, בתחילה הוא מחזיר סכום קטן, אבל במשך הזמן הוא מחזיר סכומי כסף גדולים שגורמים לו הפסד גדול.

על המלווה בריבית ניבא יחזקאל: "בְּנֶשֶׁךְ נָתַן וְתַרְבִּית לָקַח נְחִי, לֹא יִחְיֶה, אֵת כָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה עֲשֵׂה, מוֹת יוֹמֵת" (יח יג). עונש המוות המדובר כאן הוא בעולם הבא, כפי שהסבירו רבותינו במדרש ("שמות רבה" לא ו): אמר הקב"ה: "מי שחיה בריבית בעולם הזה, לא יחיה בעולם הבא".

וכך נאמר ב"פרקי דרבי אליעזר" (פרק לג) בתיאור מעמד חזון העצמות היבשות. לאחר שאמר יחזקאל הנביא: "מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בָּאֵי הָרוּחַ, וּפְחֵי בְּהַרְוִיגִים הָאֵלֶּה וַיִּחְיֶי" (יחזקאל לו ט), באותה שעה יצאו ארבע רוחות השמיים ופתחו את אוצרות הנשמות, והחזירו כל רוח לגוף בשר איש, וכולם עמדו על רגליהם, חוץ מאיש אחד.

שאל הנביא יחזקאל: "ריבונו של עולם, מה טיבו של איש זה?"

אמר לו: "בְּנֶשֶׁךְ נָתַן וְתַרְבִּית לָקַח נְחִי, לֹא יִחְיֶה!"

לעומת זאת, מי שמלווה בלי לקחת ריבית, מקיים בכך את המדרגה הגבוהה ביותר של מצנת הצדקה, וכמו שכתב הרמב"ם בהלכות מתנות עניים (פרק י הלכה ז): שמונה מעלות יש בצדקה, זו למעלה מזו; מעלה גדולה שאין למעלה ממנה: זה המחזיק ביד ישראל שְׁמֵךְ (שנהיה עני), ונותן לו מתנה או הלוואה, או עושה עמו שותפות, או מציא לו מלאכה, כדי לחזק את ידו כדי שלא יצטרך לבריות.

ארץ ישראל   אמונה   טהרת המשפחה   בית המקדש   פרשת שבוע   תנ"ך

לימוד והנצחה לעילוי נשמות שלמה וישי קרויזר ז"ל
 אחים יקרים ואהובים אשר עלו יחדיו בסערה לגנזי מרומים
 מתוך אתר שי לשי" : shayleshay.co.il

על מי שמלווה בלי לקחת ריבית אמר רבי שמעון בן אלעזר (בבא מציעא עא.): כל מי שיש לו מעות ומלווה אותם שלא בריבית, עליו הכתוב אומר: "כִּסְפוֹ לֹא נָתַן בְּנִשְׁךְ, וְשִׁחַד עַל נְקִי לֹא לָקַח; עֲשֵׂה אֵלֶּה לֹא מִוֹט לְעוֹלָם" (תהלים טו ה).